

Budowanie zdolności w zakresie skutecznego dialogu społecznego w Unii Europejskiej

Wprowadzenie

Głównym celem niniejszego sprawozdania jest wniesienie wkładu do dyskusji na temat tego, w jaki sposób jaki Eurofound może uczestniczyć we wspieraniu budowania zdolności partnerów społecznych w zakresie skutecznego dialogu społecznego. Szczegółowe cele sprawozdania obejmują przedstawienie i analizę stwierdzonych dotychczas luk w zakresie zdolności oraz zidentyfikowanych dotychczas potrzeb i problemów, wspieranie potencjalnych rozwiązań oraz przedstawienie wskazówek dotyczących polityki celem dalszych działań.

Sprawozdanie zostało opracowane na podstawie przeglądu dotychczasowych działań Eurofoundu i innych źródeł. Celem tego przeglądu było określenie potrzeb i inicjatyw partnerów społecznych w zakresie budowania zdolności w odniesieniu do krajowych ram niezależnych rokowań zbiorowych, zaangażowania w europejski dialog społeczny i europejski semestr oraz rozwoju członkostwa i usług dla członków. W latach 2018 i 2019 Eurofound i jego zainteresowane strony określili potrzeby w zakresie zdolności i kwestie, którymi należy się zająć, oraz omówili sposób, w jaki wyniki projektu mogłyby zostać dalej wykorzystane do wzmocnienia budowania zdolności w zakresie dialogu społecznego na szczeblu krajowym.

Mając na uwadze, że badania te zakończono przed rozpowszechnieniem się COVID-19, w sprawozdaniu zamieszczono krótkie odniesienie do zmienionego kontekstu. Badania przeprowadzono zanim Zjednoczone Królestwo opuściło Unię Europejską w dniu 31 stycznia 2020 r. W stosownych przypadkach ustalenia dotyczą państw członkowskich UE i Zjednoczonego Królestwa.

Kontekst polityki

W ramach wznowienia dialogu społecznego w 2014 r. były przewodniczący Komisji Jean-Claude Juncker wezwał do położenia większego nacisku na budowanie zdolności krajowych partnerów społecznych.

W 2015 r. europejscy międzybranżowi partnerzy społeczni przygotowali wspólne oświadczenie, które następnie zatwierdzili w styczniu 2016 r. W oświadczeniu tym

podkreślono, że nie istnieje żaden projekt dialogu społecznego, ale zawarto w nim zasady przewodnie dotyczące zaangażowania partnerów społecznych na szczeblu unijnym oraz poprawy funkcjonowania i skuteczności dialogu społecznego i budowania zdolności partnerów społecznych w państwach członkowskich.

W dniu 16 czerwca 2016 r. Rada ds. Zatrudnienia, Polityki Społecznej, Zdrowia i Ochrony Konsumentów (Rada EPSCO) przyjęła konkluzję, w której podkreślono znaczenie budowania zdolności partnerów społecznych na szczeblu krajowym i sektorowym. W dniu 27 czerwca 2016 r. europejscy międzybranżowi partnerzy społeczni, Komisja Europejska i niderlandzka prezydencja Rady Unii Europejskiej podpisali wspólnie czterostronne oświadczenie „Nowy początek dialogu społecznego”. W dokumencie tym podkreślono zobowiązanie sygnatariuszy do dalszego wspierania zdolności partnerów społecznych. W wytycznej dotyczącej zatrudnienia nr 7, przyjętej w dniu 16 lipca 2018 r., podkreśla się znaczenie istotnego zaangażowania partnerów społecznych w opracowywanie i wdrażanie polityki społecznej i polityki zatrudnienia, również poprzez wspieranie zwiększonej zdolności partnerów społecznych.

Zasada 8 Europejskiego filaru praw socjalnych stanowi, że należy zachęcać do wspierania zwiększonej zdolności partnerów społecznych do propagowania dialogu społecznego. We *Wspólnym sprawozdaniu o zatrudnieniu na 2019 r.*, przyjętym przez Radę EPSCO w dniu 15 marca 2019 r., Komisja i Rada ponownie podkreślają, że zwiększone zdolności należy uważać za wspólny mianownik dobrze funkcjonujących i skutecznych trójstronnych systemów dialogu społecznego. Zgodnie z programem prac europejskich międzybranżowych partnerów społecznych na lata 2019–2021 działania w zakresie budowania zdolności nadal stanowią priorytet. Ponadto w styczniu 2020 r., nowa Komisja pod przewodnictwem przewodniczącej Ursuli von der Leyen potwierdziła swój zamiar propagowania dialogu społecznego i rokowań zbiorowych oraz zwiększenia potencjału partnerów społecznych na szczeblu unijnym i krajowym.

Kluczowe ustalenia

Na szczeblu międzynarodowym i europejskim w sprawozdaniu przedstawiono i wskazano udane przykłady budowania zdolności zorganizowanego przez MOP, Międzynarodowe Centrum Szkoleniowe MOP i Unię Europejską.

Na szczeblu krajowym, w ramach mapowania, zidentyfikowano następujące kwestie w dwóch nadrzędnych obszarach.

Luki i bariery strukturalne:

- słabość partnerów społecznych oraz brak reprezentatywności i mandatu do negocjacji;
- ograniczone sektorowe rokowania zbiorowe i mały zasięg rokowań zbiorowych;
- ograniczony trójstronny charakter i ograniczone ramy dla skutecznego dialogu społecznego;
- brak autonomii partnerów społecznych i dominująca rola państwa;
- brak zaufania między partnerami społecznymi a rządami.

Potrzeby:

- reformy legislacyjne mające na celu propagowanie dialogu społecznego i rokowań zbiorowych;
- wspierająca rola państwa;
- zwiększenie członkostwa, reprezentatywności i zdolności oraz mandatu do negocjacji;
- lepsze zasoby ludzkie i rozwój umiejętności;
- lepsze zasoby finansowe.

Wskazówki dotyczące polityki

Kontekst, w jakim podjęto te badania, uległ zmianie w związku z pandemią COVID-19, co w momencie opracowywania niniejszego sprawozdania miało nieznaną długoterminową konsekwencję. Zauważyliśmy już, że dialog społeczny wniósł pewien wkład w sposób, w jaki zareagowano na kryzys. Oczywiście jest jednak również, że pojawią się pewne konsekwencje dla dostępnych zasobów i narzędzi w zakresie budowania zdolności i dialogu społecznego. Z tym zastrzeżeniem, następujące uwagi nadal pozostają w mocy.

W sprawozdaniu zdefiniowano budowanie zdolności jako zwiększanie umiejętności, zdolności i uprawnień partnerów społecznych do skutecznego zaangażowania się na różnych szczeblach (unijnym, krajowym, regionalnym, sektorowym, przedsiębiorstwa i przedsiębiorczości) w następujących obszarach:

- dialog społeczny,
- rokowania zbiorowe,
- uregulowanie (współuregulowanie) stosunków pracy,
- konsultacje trójstronne i dwustronne,
- kształtowanie polityki publicznej,
- wpływ na kształtowanie polityki publicznej poprzez rzecznictwo.

Dialog społeczny i dobrze funkcjonujące stosunki pracy służą interesowi ogólnemu i powinny być wspierane przez politykę publiczną. Dalsze zidentyfikowane wskazówki dotyczące polityki obejmują następujące kwestie.

- Należy wspierać próby zniwelowania luk strukturalnych w krajowych systemach stosunków pracy.
- Należy szanować i wzmacniać autonomię partnerów społecznych.
- Należy wspierać partnerów społecznych w ich wysiłkach na rzecz zwiększenia ich członkostwa, reprezentatywności i zdolności do negocjowania i wdrażania porozumień.
- Dwustronny dialog społeczny stanowi podstawę krajowych stosunków pracy i należy go wzmocnić poprzez wspierające ramy prawne.
- Należy wspierać rozwój wiedzy fachowej partnerów społecznych w odniesieniu do określonych umiejętności.
- Partnerzy społeczni powinni inwestować w budowanie lub, w razie potrzeby, odbudowę zaufania w celu skutecznego dialogu społecznego.
- Lepsze powiązania między UE a krajowymi poziomami stosunków pracy, w tym lepsze wdrażanie europejskich porozumień autonomicznych, sprzyjałyby skutecznějšíemu dialogowi społecznemu.
- Należałoby przeprowadzić więcej kampanii mających na celu zwiększenie świadomości dotyczących dialogu społecznego i jego potencjału w zakresie poprawy warunków pracy i konkurencyjności.
- Eurofound mogłaby dalej analizować i ewentualnie opracować specjalne narzędzia ułatwiające członkom europejskich partnerów społecznych zorganizowanie warsztatów wzajemnego uczenia się.

Dodatkowe informacje

Sprawozdanie *Budowanie zdolności w zakresie skutecznego dialogu społecznego w Unii Europejskiej* jest dostępne na stronie internetowej pod adresem: <http://eurofound.link/ef20002>

Kierownik badań: Christian Welz

information@eurofound.europa.eu